

Salon kaupungin työllisyysohjelman ja työllisyyden kuntakokeilun toiminnan raportointi vuodelta 2022

Minna Virta, työllisyyspalveluiden esimies
Salla Seppälä, koordinaattori

8.2.2023

Johdanto

Salossa käynnistyi 1.3.2021 valtakunnallinen työllisyyden kuntakokeilu yhdessä Marttilan ja Kosken TI. kuntien kanssa. Työllisyyden kuntakokeilut ovat osa Sanna Marinin hallitusohjelmaa, jossa kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä vahvistetaan. Kuntakokeiluihin osallistuu yhteensä 25 kokeilualueetta ja 118 kuntaa.

Työllisyyden kuntakokeilujen oli tarkoitus alkaa alun perin keväällä 2020. Kuntakokeilun aloitus siirtyi useaan otteeseen, myös vielä viime metreillä joulukuussa 2020 siirrettiin 1.1.2021 suunniteltua aloitusta kahdella kuukaudella. Kokeilukunnille korvattiin tästä lykkääntymisestä aiheutuneita kustannuksia loppuvuodesta 2022. Salo sai korvausta 51 000 euroa.

Työllisyyden kuntakokeilujen kesto on jatkettu aiemman 30.6.2023 sijaan nyt 31.12.2024 saakka, jolloin on tarkoitus siirtää TE-palveluiden järjestäminen pysyvästi kuntiin. Kokeilussa osin pilotoidaan TE-palveluiden järjestämisvastuun siirtoa kuntiin ja kuntakokeilun myötä valmistaudutaan tulevaan.

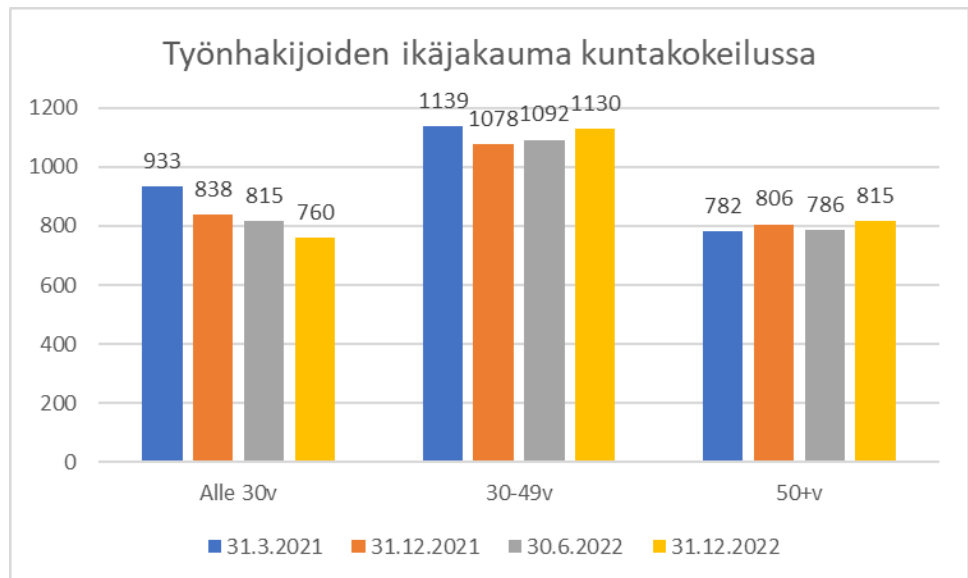
Keväällä 2022 TE-palveluissa astui voimaan uusi asiakaspalvelumalli, joka muutti myös kokeilun asiakasprosessia siten, että työnhaun alkuvaiheen asiakaspalveluun tulee huomattava lisäpanostus. Myös työnhakuvelvoitetta ja työttömyysturvan seuraamusjärjestelmää muutettiin.

Kuntakokeilun asiakkaat

Kokeiluihin ohjataan kokeilualueilla ne työttömät ja työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiopäivärahaan. Lisäksi kohderyhmään kuuluvat kaikki alle 30-vuotiaat työnhakijat sekä kaikki maahanmuuttajat ja vieraskieliset, jotka ovat joko työttömänä tai työvoimapalveluissa kokeilualueiden TE-toimistoissa. Kuntakokeiluun aloittanut asiakas pysyy myöhemminkin kuntakokeilun asiakkuudessa, mikäli hän jää työttömäksi, vaikka työssäoloehto täytyisi.

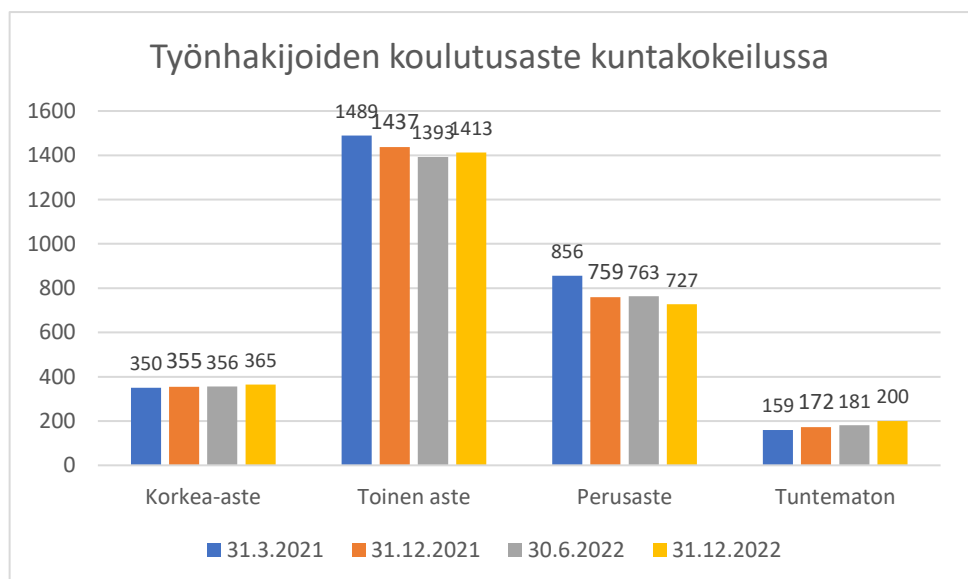
Salon kuntakokeilun asiakasmäärä pienentyi vuoden 2022 aikana hyvän talustilanteen seurauksena. Toki ensin huhtikuussa ja myöhemmin loppuvuodesta alueen työnantajien lomautukset näkyivät asiakasmäärien kasvussa.

Vuoden 2022 lopussa asiakkaana oli 2705 henkilöä, joista 55% oli miehiä. Työnhakijoista työttömänä tai lomautettuna oli 1539 henkilöä. Erityisesti alle 30-vuotiaiden hyvä työllisyystilanne näkyi vuoden 2022 aikana vähevästä työttömyytenä ja nuorten asiakkaiden työllistymisenä.

Kuvio 1. Kuntakokeilun työnhakijoiden ikäjakauma

Kuntakokeilua leimaa pelkän perusasteen ja toisen asteen koulutuksen suorittaneiden suuri määrä. Kuvaavaa on, että asiakastietojärjestelmään tallennetuista ammattinimikkeistä määrällisesti suurin on ”ei ammattia” -nimike (552 henkilöä). Muita suurimpia ryhmiä ovat rakennustyöntekijät, palvelu- ja myyntityöntekijät, teollisuustuotteiden kokoonpanijat, hoivapalveluiden- ja terveydenhuollon työntekijät sekä konepaja- ja valimotyöntekijät.

Kuvio 2. Kuntakokeilun työnhakijoiden koulutusaste

Nuorten lisäksi vieraskieliset ja maahanmuuttajat ovat kuntakokeilun erityiskohderyhmää. Vuoden 2022 lopussa vieraskielisiä työnhakijoita oli kuntakokeilun asiakkaana 645 henkilöä, joista kotoutumisajalla on arviolla reilu 200 henkilöä. Vieraskielisten suurimpia ryhmiä ovat venäjä (130 henkilöä), viro (66) ja kurdi (34).

Palvelut ja toimipisteet

Kuntakokeilu vastaa kokeiluun siirrettyjen henkilöasiakasryhmien julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden eli TE-palvelujen tarjoamisesta. Käytännössä kokeilun toimintaa ohjaavat mm. julkinen työvoima- ja yrityspalvelulaki, työttömyysturvalaki ja kokeilulaki, joita sovelletaan käytännön asiakastyössä. Vaikeimmin työllistyvien asiakkaiden osalta kokeilua velvoittaa myös lait kuntouttavasta työtoiminnasta (aktiivoinnit) ja työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP). Kotoutuvien maahanmuuttajien palveluissa sovelletaan lakia kotoutumisen edistämisestä.

Salon kuntakokeilussa asiakastyötä toteutetaan omavalmentajamallilla. Jokaisella asiakkaalla on oma omavalmentaja, joka vastaa TE-palveluiden lisäksi myös asiakaslähtöisestä ohjaustoiminnasta, jossa ratkaisu- ja voimavarakeskeisesti ohjataan asiakasta kohti työelämää. Omavalmentajamallissa huomioidaan asiakkaan elämäntilannetta ja pyritään yhdessä ratkomaan työllistymiseen liittyviä esteitä. Tavoitteena on, että asiakasohjaus toteutetaan enimmäkseen kasvokkain tapahtuvissa aikavarauksissa uuden TE-palvelumallin mukaisesti.

Omavalmentajan työstä iso osa on asiakkaan palvelutarpeen tunnistamista sekä erilaisiin palveluihin ohjaamista. Palvelutarjonta on laajaa; TE-hallinnon toteuttamien valmennusten ja koulutusten lisäksi hyödynnetään kaupungin palveluita, erilaisia hankkeita sekä kohderyhmille räätälöityjä kuntakokeilun palveluita. Salon kuntakokeilussa aktivointiaste on valtakunnallisestikin tarkasteltuna hyvä. Joulukuussa 2022 38,2% kokeilun asiakkaista oli aktiivitoimenpiteiden piirissä (koko maa 29,15%). Suosituimmat palvelut ovat palkkatuella työllistäminen, kuntouttava työtoiminta sekä työvoimakoulutus. Hyvän taloustilanteen myötä koulutuksiin ohjautuminen on vähentynyt ja isona haasteena on niiden asiakkaiden koulutukseen ohjautuminen, joilla siihen on suurin tarve (ei koulutusta/vanhentunut koulutus).

Kuntakokeilun asiakkaita palvellaan Salossa kahdessa toimipisteessä: Waltissa (Salorankatu 5–7) ja Voimalassa (Vilhonkatu 2). Marttilan ja Kosken asiakkaat palvellaan paikallisissa kunnanvirastoissa. Tällä mallilla TE-palvelut tuodaan lähemmäs kuntalaista.

Suurin osa henkilöstöstä työskentelee Waltissa, jossa on mahdollisuus hyödyntää myös muita työllisyyteen liittyviä monialaisia palveluja, kuten sosiaali- ja terveyspalveluja, kuntouttavaa työtoimintaa, pajatoimintaa ja kaupungin palkkatukityöllistämistä. Waltissa asiakastapaamiset toteutetaan aikavarauksilla.

Kuntakokeilussa ja työllisyyspalveluissa panostetaan matalan kynnyksen palveluihin. Palvelupiste Voimalassa on kuntakokeilun päivystys kolme kertaa viikossa eli ma, ke ja pe klo 9–12. Lisäksi Voimalasta löytyy nuorten Ohjaamo, joka on osa kuntakokeilun toimintaa. Ohjaamossa on päivystys joka arkipäivä klo 12–15, jolloin 15–29-vuotiaat saavat palvelua ilman ajanvarausta. Lisäksi Voimalassa on tarjolla kotoutumisajalla olevien asiakkaiden päivystystä maanantaisin klo 12–15. Voimalan monialainen paikan päällä palveleva verkosto on kuntakokeiluasiakkaan käytettävissä. Tarjolla on esimerkiksi maahanmuuttajien ohjausta- ja neuvontaa, talousohjausta sekä sosiaalityön ja Kelan palveluita.

Sekä Voimalan että Ohjaamon kävijämäärät ovat vuoden 2022 aikana lisääntyneet. Uusi asiakaspalvelumalli ja erityisesti työnhakuvelvoitteen toteuttaminen toi

Voimalaan uusia asiakkaita, jotka tarvitsevat tukea ja ohjausta työnhakuun. Ohjaamon kävijämäärät ovat myös lisääntyneet, kun markkinointiin ja oppilaitosyhteistyöhön on panostettu.

Henkilöstö

Salon kuntakokeiluun kunnan työnjohdon alaisuuteen siirtyi kokeilun alkaessa 13,7 HTV valtion TE-henkilöstöä. Salon kaupunki on palkannut kokeiluun 9 omaa työntekijää: koordinaattorin, 6 omavalmentajaa, sosiaalityöntekijän ja sosiaaliohjaajan.

Henkilöstömäärä muuttui valtion henkilöstön osalta vuoden 2022 alussa siten, että uuden asiakaspalvelumallin käynnistymisen takia kokeiluun saatiin uutta laskennallista resurssia 7 HTV, mutta todellisuudessa 4 HTV, koska samaan aikaan ns. koronalisäresurssi päättyi. Tässä muutoksessa kuitenkin kaikki TE-toimistosta kokeiluun siirtyneet tulivat vakituiksi työntekijöiksi. Resurssilisäys ja vakinaiset virat herättivät kiinnostusta ja tästä aiheutui talon sisällä jatkorekryjä henkilöiden siirtyessä tehtävästä toiseen. Kaikki uudet työntekijät aloittivat alkuvuoden 2022 aikana ja kevät kului perehdytyksen merkeissä.

Loppuvuodesta 2022 Salon kuntakokeilussa työskenteli yhteensä 22 omavalmentajaa, koordinaattori, psykologi. Lisäksi kokeiluun oli suunnattu sote- ja työllisyyspalveluiden muuta työpanosta yht. 9 HTV verran. Myös TE-toimiston palkkatukiyksikössä on hieman Salon kokeilulle jyvitettyä työpanosta. Nämä mukaan lukien kuntakokeilussa työskenteli vuonna 2022 henkilöstöä yhteensä noin 31 HTV verran.

Työntekijät työskentelevät asiakkaan palvelutarpeen mukaan määritellyissä tiimeissä:

- Lievän tuen tiimi palvelee asiakkaita, joilla on hyvät valmiudet työmarkkinoille.
- Tehostetun tuen tiimin asiakkaita ovat vaikeasti työllistyvät asiakkaat, jotka usein tarvitsevat monialaisia palveluja ja niiden yhteensovittamista kuten sosiaali- ja terveystalvveluja tai muuta tukea tilanteen ratkaisemiseksi.
- Nuorten tiimi palvelee pääosaa alle 30-vuotiaista työnhakijoista asiakasprosessin kaikissa vaiheissa ja myös Ohjaamossa.
- Maahanmuuttajien tiimi toteuttaa lain mukaista kotouttamista ja varmistaa kotoutumisajan jälkeinkin maahanmuuttajien erityispalveluja tai kielitaidon parantamista vielä tarvitsevien etenemisen työllistymisessään.
- Työllistämistiimiin ohjataan ne asiakkaat, joilla työttömyys on pitkittynyt ja jotka ovat mm. kaupungin palkkatukityöllistämisen kohderyhmää.

Lisäksi asiakkaita palvelevat työttömyysetuudella tapahtuvan omaehtoisen opiskelun omavalmentaja sekä ammatinvalinta- ja uraohjausta tekevä psykologi. Kuntakokeilun tukipalveluissa (aulapalvelut, työnantajayhteistyö ja viestintä) työskentelee viisi työnsuunnittelijaa.

Kuntakokeilussa seurataan tiiviisti omavalmentajien asiakaskuormitusta. Salon kokeilussa kuormituslukemat ovat valtakunnallisesti hyvää keskitasoa, keskimäärin noin 120 asiakasta per omavalmentaja. Tähän on ratkaisevasti vaikuttanut se, että Salon kaupunki, kuten monet muutkin kokeilut, on palkannut kokeiluun omia työntekijöitä TE-toimiston henkilöstön rinnalle.

Kokeilussa ilmenevään sosiaalityön tarpeeseen varauduttiin ennakolta palkkaamalla kuntakokeiluasiakkaille aikuissosiaalityöhön oma sosiaalityöntekijä. Varautumisesta huolimatta asiakaskunnan sosiaalityön tarve muodostui huomattavasti odotettua suuremmaksi, kun kokeilussa lähdettiin täyttämään pisimpään työttömänä olleiden asiakaskunnan vuosien varrella muodostunutta palveluvajetta. Talousarvion 2022 yhteydessä päädyttiin esittämään kokeiluun sosiaaliohjaajan resurssia sosiaalityöntekijän työpariksi ja tämä osoittautui hyväksi ratkaisuksi. Esimerkiksi tukea tarvitseviin nuoriin pystyttiin vuonna 2022 kiinnittämään paremmin huomiota.

Henkilöstön perehdytykseen ja osaamiseen on kiinnitetty jo suunnitteluvaiheessa erityistä huomioita. Kokeilun alkaessa toteutettiin Salon seudun ammattiopiston kanssa yhteistyössä työntekijöiden perehdytyskoulutus, jossa hyödynnettiin kasvatus- ja ohjausalan ammattitutkinnon osioita, jotka räätälöitiin kuntakokeilun tarpeita vastaaviksi. Lisäksi KEHA-keskus on tuottanut runsaasti laadukkaita materiaaleja kuntakokeilujen valtakunnalliselle perehdytysalustalle sekä järjestänyt verkon kautta perehdytystilaisuuksia. Kuntakokeilun vastuulla on kuitenkin pitää aina tarvittaessa omia perehdytyksiä henkilövaihdosten ja muiden ilmenevien tarpeiden myötä.

Kokeilun henkilöstö kokee työhön ja muutoksiin liittyvää merkittävää kuormitusta kaiken aikaa. Valtakunnallisesti kokeilussa seurataan erityisesti TE-henkilöstön työhyvinvointia. Kuntakokeilussa seurataan ja parannetaan Salon kuntakokeilun koko henkilöstön työhyvinvointia kaupungin työelämän laatua mittaavaan QWL-menetelmän avulla.

Kuntakokeilun eteneminen

Salon kuntakokeilun toinen vuosi eteni suunnitelman mukaisesti. Työllisyystilanteen paraneminen edesauttoi osaltaan tavoitteiden saavuttamisessa. Merkittäväntä tässä oli asiakasmäärän laskeminen.

Kokeilun toista vuotta väritti valmistautuminen useisiin lakimuutoksiin, joista suurimpana oli uusi asiakaspalvelumalli, joka tunnetaan myös nimellä Pohjoismainen palvelumalli (POMA). Uusi asiakastyön toimintatapa aiheutti Salon kokeilun alkuperäisen toimintamallin merkittävän muutoksen. Kokeilussa oli jo aiemmin käytössä nopea ensikotakointi viiden työpäivän sisällä, mutta uuden asiakkaan tilanteen päivitys kahden viikon välein ensimmäisen kolmen kuukauden aikana, työnhakuvelvoitteen asettaminen sekä työttömyysturvan muutokset aiheuttivat paljon uutta opeteltavaa pitkälle syksyyn saakka.

Uuden palvelumallin myötä tuli muutoksia myös työttömyysturvalakiin, jonka seurauksena ns. karenssit lieventyivät sekä siirryttiin portaittaiseen menettelyyn erilaisten laiminlyöntien seurannassa. Lisäksi suuri muutos oli työnhakuvelvoitteen asettaminen. Perussääntönä on, että työttömän henkilön tulee hakea neljää työmahdollisuutta kuukauden tarkastelujaksolla sekä ilmoittaa toteuttamisesta kuntakokeiluun. Uudessa velvoitteessa on ollut runsaasti opeteltavaa sekä työntekijöillä että asiakkailla. Työntekijät ovat huomioineet myös positiivisia vaikutuksia; monen asiakkaan työnhaku on aktivoitunut.

Uusi asiakaspalvelumalli aiheutti asiakaskunnassa paljon epätietoisuutta ja omavalmentajien työajasta menikin iso osa asiakkaiden informoimiseen. Salon kokeilussa onnistuttiin kuitenkin melko hyvin uuden lain ja toimintamallin haltuun

ottamisessa, mikä näkyi esimerkiksi mallissa tavoitellun asiakaskohtaamisten lisääntymisenä.

Kokeilun toimintaan, palveluihin ja henkilöstöön liittyvää kehittämistyötä tehtiin jonkin verran myös vuonna 2022. Uuden asiakaspalvelumallin käynnistäminen vei kuitenkin niin paljon huomiota, ettei suunniteltua laajamittaista asiakaspalvelun kehittämistä pystytty edistämään suunnitelman mukaisesti. Erilaisilla kyselyillä, kehittämispalavereilla, keskusteluilla ja erityisesti päivittäisjohtamisen mallilla saatiin kuitenkin reaaliaikainen kuva kokeilun etenemisestä, kehittämistarpeista ja pystyttiin nopeastikin tekemään tarvittavat muutokset. Tukena oli CAF-arviointimalli, jossa päästiin tekemään nyt toista kertaa kokeilun itsearviointia ja johon osallistuivat kaikki kokeilun työntekijät.

Sidosryhmät, jotka olivat mukana jo kuntakokeilun suunnittelussa, jatkavat työryhmätyöskentelyn kautta kuntakokeilun seuranta ja prosessien kehittämistyötä. Työryhmiä on viisi eri kohderyhmäkohtaisiin palvelukokonaisuuksiin (kuntoutukselliset palvelut, maahanmuuttajapalvelut, nuorten palvelut, osaamisen kehittämisen palvelut sekä työnvälitys- ja työnantajayhteistyö). Työryhmissä on mukana edustajia kaupungin toimialoilta, oppilaitoksista, yrityksistä, Varsinais-Suomen TE-toimistosta sekä muista kokeilun toteuttamisen kannalta tärkeitä tahoista.

Vuoden 2022 aikana jatkettiin yhteistyötä ELY-keskuksen kanssa kokeilun asiakkaille räätälöityjen palveluiden hankkimiseksi valtion työllisyysmäärärahoilla. Työnhakuinfoja, erilaisille kohderyhmille räätälöityjä valmennuksia ja koulutuksia toteutettiin kokeilun asiakaskunnalle palveluntuottajien kanssa yhteistyössä.

Koronatilanne haastoi kokeilun toteutusta kevääseen 2022 saakka. Etätyösuositusten päätyttyä henkilöstö siirtyi hybridityöskentelyyn asiakastyön pääpainon siirtyessä kasvokkain tapahtuvaan palveluun. Totuttelu etätyöstä lähityöhön on sujunut pääasiassa hyvin, mutta lisääntynyt lähityö on tuonut haasteita työtilojen riittävyteen. Etätyö haastoi kokeilun alkuvaiheessa uuden henkilöstön integroitumista kaupungin organisaatioon ja siinä päästiin etenemään paremmin vasta vuonna 2022. Tilannetta kuvaa hyvin ensimmäinen koko työllisyyshenkilöstön yhteinen kehittämispäivä marraskuussa 2022, joka aloitettiin esittäytymiskierroksella. Pandemia aiheutti edelleen osassa asiakaskuntaa varovaisuutta, joka on hankaloittanut ohjausta palveluihin ja työmarkkinoille.

Koronatilanteesta huolimatta kuntakokeilun tapahtumatuotantoa toteutettiin koko vuoden. Alkuvuodesta huomioitiin erityisesti terveysturvallisuutta ja tapahtumat olivat pienimuotoisia. Koronatilanteen helpottaessa päästiin toteuttamaan yhteistyökumppaneiden kanssa suurempia asiakastapahtumia, esim. uusien asiakkaiden työnhakuinfoja, rekrytointi- ja koulutustapahtumia sekä erilaisia tilaisuuksia liittyen työnhakuun ja palveluihin. Tapahtumien ideana on erityisesti tehdä työnhakijoille tutuksi palveluja, koulutusvaihtoehtoja sekä alueen työnantajia. Tapahtumia järjestetään kuukasittain ja pääosin Voimalassa, jolloin samalla palvelupisteeseen muut palvelut tulevat tutuksi asiakkaille.

Työllisyystilanne parani edelleen vuonna 2022 ja pandemian aiheuttamasta korkeasta työttömyydestä siirryttiin kohtaanto-ongelmaan ja osaajapulahaasteisiin, joita on pyritty myös kuntakokeilussa ratkomaan. Työnantajapalvelut toteutetaan kokeilun aikana edelleen TE-toimistossa, mutta kuntakokeilulla on aktiivinen rooli mm. työtarjousten tekemisessä työnhakijoille, työnhakijaesittelyjen laatimisessa

työnantajille, sijoituspaikkojen etsimisessä ja tallentamisessa tietojärjestelmiin. Kuntakokeilun tärkein rooli on aktivoida ja tukea työnhakijoita aktiivisessa työnhaussa. Työnantajayhteistyön tiimoilta kuntakokeilussa tehdään tiivistä yhteistyötä Varsinais-Suomen TE-palveluiden sekä Yrityssalon kanssa.

Salon kokeilu on mukana erilaisissa valtakunnallisissa verkostoissa, joissa seurataan kokeilujen totuttamista, suunnitellaan ja kehitetään yhdessä sekä saadaan hyödyllistä tietoa muiden alueiden käytännöistä ja ratkaisuksista.

Johtaminen ja seuranta

Kuntakokeilun toteuttamisesta on sovittu kuntien, TE-toimiston ja KEHA-keskusten välisessä sopimuksessa. Lisäksi Salo, Koski ja Marttila ovat tehneet keskinäisen sopimuksen kuntakokeilukuntien välisestä yhteistyöstä ja toimintatavoista. Kaupunginjohtajan johtoryhmä toimii kuntakokeilun johtoryhmänä ja käsittelee kokeilun seuraamista 3 kertaa vuodessa.

Hakemuksessa työllisyyden kuntakokeiluun Salon kaupunki määritteli omat tavoitteensa kokeilulle. Näiden tavoitteiden mukaisesti kokeilulle tehdään vuosittainen toimintasuunnitelma, jonka etenemistä seurataan kuntakokeilun kuukausittaisissa ohjausryhmissä, kuntakokeilun työryhmissä sekä kuntakokeiluhenkilöstön kanssa.

Työllisyyden edistämisen kuntakokeilulain 21 §:n mukaisena yhteistyöelimenä toimii kokeilun Salon työllisyyden kuntakokeilun ohjausryhmä. Ohjausryhmä kokoontuu kuukausittain ja siinä on mukana monipuolinen edustus kokeiluun osallistuvista tahoista. Ohjausryhmä seuraa mm. kokeilun etenemistä ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumista, asiakasmääriä, asiakkaan oikeuksien toteutumista, palveluja ja erilaisia ajankohtaisia yhteisiä teemoja.

Salon kuntakokeilun johtamiseen ja seurantaan on kehitetty malli, jossa on hyödynnetty Lean-ajattelua. Työntekijät kokoontuvat tiimeittäin joka viikko ja nostavat ajankohtaiset asiat työntekijöiden päivittäisjohtamisen taululle käsittelyyn. Kokeilun viikoittain kokoontuva johto käy läpi työntekijöiden taulusta nousseet asiat, mutta myös muut ajankohtaiset asiat, joilla varmistetaan kokeilun eteneminen tavoitteiden mukaisesti. Koordinaattori raportoi ohjausryhmälle kuukausittaisen etenemisen tilastot. Salon kaupungin työllisyyspalvelut julkaisee kuukausiseurantaa, jossa on mukana myös kuntakokeilun osio.

Salon kokeilussa otettiin heti ensimmäisenä vuotena käyttöön toiminnan arvioinnin ja kehittämisen työkaluksi CAF-laadunarviointimalli. Mallin avulla on päästy tarkastelemaan ja parantamaan laatua yhdessä kokeiluhenkilöstön kanssa. Prosessia on tarkoitus jatkaa koko kokeilun ajan.

Kokeilun johtamisesta vastaa Salon kaupungin työllisyyspalveluiden esimies, joka vastaa myös työnjohdosta. Salon kaupungilla työskentelevä kokeilun koordinaattori vastaa kuntakokeilun tavoitteellisesta etenemisestä mm. seuraamalla sille asetettuja mittareita. Koordinaattorin vastuulla ovat myös asiakasprosessien ja palveluiden sujuvuus kokeilussa. Kehittämispäällikkö tuki ja kehitti kokeilun johtamista, mutta siirtyi nyt vuoden 2023 alusta Varhan palvelukseen, jonka myötä kokeilun johtamiseen tulee heikennystä. Työhallinnosta kuntaan siirtyneillä työntekijöissä on edelleen TE-toimistossa hallinnollinen esimies, joka on yhteistyössä mukana ja osaltaan varmistaa henkilöstöhallinnollisten asioiden

etenemisen ja vastaa mm. työhallinnon rekrytoinneista. Käytännössä asioita hoidetaan valtion ja kunnan yhteistyössä.

Kokeiluja seurataan valtakunnallisesti jatkuvan tilastoseurannan ja vaikuttavuusarvioinnin avulla. TEM on valmistellut yhteistyössä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa kokeilujen valtakunnalliset seurantamittarit ja kokeilualueille tuotetaan seurantatietoa kokeilun edistymisestä kuukausittain. Kokeiluille on laadittu yhteinen arviointisuunnitelma. ([Tilastoseuranta ja arviointi](#)).

Talous

Kuntakokeilun hakuvaiheessa kuntien edellytettiin tuovan kokeiluun omia panoksia palvelutason nostamiseksi ja palveluiden kehittämiseksi. Kuntien oman resursoinnin viitearvona käytettiin vuositasolla vähintään 15 %:n tasoa vuoden 2018 työmarkkinatukimenoista. Resurssit piti kuvata hakemuksen yhteydessä. Salon laskennallinen resurssi oli n. 600 000 euroa. Olemassa olevia resursseja suunnattiin kokeiluun ja lisäksi Salo toi uusia lisäpanostuksia kokeiluun.

Salon kaupunki on palkannut kokeiluun omaa henkilöstöä. Lisäksi kokeilua varten on palkattu palkkatuella työnsuunnittelijoita erilaisiin tukipalveluihin. Työhallinto vastaa oman kuntaan siirtyneen henkilöstönsä palkkakuluista. Kokeilun henkilöstökuluihin kului vuonna 2022 yhteensä 568 135 euroa.

Salon kaupungin osalta kokeilun kokonaisbudjetti 2022 oli 635 000 euroa, josta toteutui 569 000 euroa. Budjetin alitusta 66 000 euroa selittää erityisesti valtiolta loppuvuodesta saatu 51 000 euron korvaus kokeilun aloituksen viivästymisestä. Kokeilun takia on vuokrattu lisätoimistotila (moduuli) Waltin yhteyteen. Kokeilun jatkuttua myös moduulin vuokra-aikaa jatkettiin syksyyn 2024 asti.

Työvoimapalveluiden rahoittaminen kokeilussa on pääosin valtion vastuulla. ELY-keskus kuulee toimialueensa Kuntakokeiluja ja TE-toimistoa siitä, mikä määrä työllisyysmäärärahaa varataan työvoimakoulutukseen ja muihin ostopalveluihin sekä muihin työllisyysmäärärahalla rahoitettaviin TE-palveluihin. ELY-keskus koordinoi yhdessä työllisyysmääräraharyhmän kanssa työllisyysmäärärahan varaamista eri käyttötarkoituksiin ja määrärahaa käyttäville kuntakokeiluille ja TE-toimistolle. ELY-keskus laatii jaetulle työllisyysmäärärahalle käyttösunnitelman ja tarkistaa sitä vuoden aikana toimintaympäristön ja asiakkaiden palvelutarpeiden muutokset huomioiden. Kuntakokeilun ja ELY-keskuksen välinen yhteistyö on ollut kaikin puolin sujuvaa.

Viestinnän toteutuminen

Kuntakokeilun viestintää leimasi vuonna 2022 tiedottaminen uudesta asiakaspalvelumallista. Pääkohderyhmänä viestinnässä olivat asiakkaat mutta myös asiakkaiden parissa toimivia yhteistyötahoja perehdytettiin erityisesti lakimuutosten mukanaan tuomiin asiakkaiden muuttuneisiin velvollisuuksiin sekä muihin palvelumallin sisältöihin. Asiakkaille uudesta palvelumallista tiedotettiin kirjeitse sekä median kautta. Tärkeimpänä oli kuitenkin periaate, jonka mukaan pääosa asiakkaista sai perehdytystä kasvokkain tapahtuvissa asiakastapaamisissa.

Asiakkaiden tietoisuus kuntakokeilusta lisääntyi selkeästi vuoden aikana; Erilaiset kysymykset ja turhat yhteydenotot TE-toimistoon vähenivät.

Kuntakokeilun tiedotusta on jatkettu aktiivisesti sosiaalisen median ja mediatiedotteiden kautta sekä asiakkaille kohdennetulla suoraviestinnällä (sähköposti). Teemoina ovat olleet erilaiset palvelut, koulutukset ja tapahtumat.

Viestinnän suunnittelussa ja toteutuksessa on mukana Salon kaupungin viestinnän sekä työllisyyspalveluiden henkilökuntaa. Salon kokeilu on mukana alueellisessa viestintäverkostossa Turun kuntakokeilun sekä Varsinais-Suomen TE-toimiston kanssa.

Kuntakokeilun toinen vuosi 2022

Kuntakokeilun alkuvaiheessa eli kevään 2021 puoliväliriihessä maan hallitus linjasi TE-palveluiden siirrosta kuntien vastuulle. Linjaus muutti merkittävästi kuntakokeilun asetelmaa, käytännössä kokeilun sijaan ollaankin nyt pilotoimassa TE-palveluiden siirtoa kuntiin vuonna 2025. Lisäksi työllisyyden kuntakokeiluiden jatkosta uudistuksen toimeenpanoon asti tehtiin päätös. TE2024-uudistukseen liittyvän hallituksen esityksen valmistelua seurattiin koko vuoden ajan ja helmikuussa 2023 lakimuutos on etenemässä eduskunnan käsittelyyn.

Kokeilun toista vuotta on leimannut uuden henkilöstön perehdytys sekä erilaisiin lakimuutoksiin valmistautuminen ja uuden opettelu. Työntekijät ovat perustyon lisäksi osallistuneet uusien työntekijöiden perehdytykseen, kehittämistoimintaan sekä itse perehtyneet muutosten tuomiin sisältöihin ja totuttautuneet niiden toimeenpanoon. Vuosi on ollut muutosten värittäjä ja sama tilanne jatkuu vuonna 2023. Keväällä on luvassa mm. uuden asiakastietojärjestelmän osittainen käyttöönotto, palkkatukiuudistus, tilapäisen suojelun piirissä olevien ukrainainalaisten siirtyminen kuntakokeilun asiakkaaksi sekä lukuisia pienempiä lakimuutoksia.

Työn sisällön muutoksien lisäksi vuotta 2022 on leimannut hyvä talous- ja työllisyystilanne, joka on tuonut mukanaan uusia haasteita, joista keskeisenä on sopivien ja osaavien työntekijöiden löytyminen työnantajien tarpeisiin. Vaikka pitkäaikaistyöttömyys on Salossa vähentynyt, on monen vaikeimmin työllistyvän kuntalaisen tilanne edelleen haastava. Koulutuksen kysyntä on vähentynyt ja sosiaali- ja terveyspalveluiden tarve on edelleen suurta.

Pitkään työttömänä olleiden aktiivisuudessa on kiinnitetty edelleen huomiota erityisesti kaikkein pisimpään työttömien (1000 päivää työmarkkinatukea saaneet) ja nuorten kohderyhmiin. Yhteistyö sosiaali- ja terveyspalveluiden kanssa oli vuonna 2022 sujuvaa ja asiakkaiden prosesseja saatiin yhteistyössä edistettyä. Sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtyminen 2023 hyvinvointialueelle ei toistaiseksi ole aiheuttanut haasteita kokeilun toteuttamiseen.

Päätelmä (tavoitteiden toteutuminen)

Kuntakokeilun toinen vuosi sujui Salossa monelta osin hyvin. Asiakasmäärän vähentyminen, hyvä työllisyystilanne ja koronatilanteen helpottuminen olivat positiivisia seikkoja vuoden aikana ja jotka auttoivat onnistumisiin (mm. pitkäaikaistyöttömyyden vähentyminen ja aktivointiasteen nousu). Uuden asiakaspalvelumallin ja muiden muutosten tuomista haasteista huolimatta on pystytty toteuttamaan kuntakokeilun perimmäistä ideaa; asiakkaiden kokonaisvaltaista tukemista matalan kynnyksen palveluilla sekä henkilökohtaisella

kontaktoinnilla. TE-hallinnosta siirtyneet työntekijät ja kaupungin omat työntekijät tekevät yhteistyötä asiakkaiden eduksi sekä palveluita ja toimintatapoja kehitetään työntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa jatkuvasti.

Työllisyysohjelman 2021-2023 muiden tavoitteiden eteneminen

Työllisyyden kuntakokeilun toteutus on pääosassa työllisyysohjelman 2021-2023 toimenpiteissä. Työllisyysohjelman toteutuksesta on kuitenkin syytä nostaa muutama osa-alue vielä tarkasteluun.

Pandemia on aiheuttanut myös työllisyyden osalta vaikeutta ennakoida tulevien vuosien tilanteita suhdannevaihteluiden, mutta myös lakimuutosten vuoksi. Työllisyysohjelmaan 2021-2023 on kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen osalta kirjattu tavoitteeksi työmarkkinatukimaksujen lasku: 2021 3,5 M€, 2022 3 M€, 2023 2,7 M€. Vuodelle 2022 kuitenkin budjetoitiin 3,5 M€, mutta toteuma oli 3,2 M€. Näin ollen työllisyysohjelman tavoite ylittyi, mutta budjetoitu summa alittui tehokkaan aktivointityön ja parantuneen työllisyystilanteen myötä.

Työllisyyden kuntakokeilussa toteutettiin edelleen pisimpään työttömänä olleiden, 1000 päivää työmarkkinatukea saaneiden työnhakijoiden kohdennettua aktivointiprojektia yhteistyössä sosiaalipalveluiden kanssa. Lisäksi käytiin yhdessä läpi vaikeimmin työllistyviä nuoria. Näiden kohderyhmien aktivoiminen toi esille runsaasti asiakaskuntaan patoutunutta sosiaali- ja terveystalouden palveluiden tarvetta, jota on päästy hoitamaan.

Kaupungin palkkatukityöllistäminen eteni suunnitellun mukaisesti. Palkkatukityössä aloitti vuonna yhteensä 173 henkilöä. Näistä 112 henkilöä oli kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen piirissä olevia ja 45 henkilöä kunnan velvoitetyöllistettäviä. Kaikista työllistämistä edelleensijoituksia yrityksiin oli 97 eli 56 %. Edelleensijoituksen otannassa, 55 päättynyttä 40 % oli saanut jatkotyötä kaupungin työllistämisyksikön jälkeen. Ohjelmaan asetettu tavoite 50 % ei aivan siis toteutunut, mutta toisaalta monia muita jatkopolkuja löytyi.

Kuntouttavan työtoiminnan ja TYP-toiminnan asiakasmäärissä on ollut pandemia-aikana jonkin verran laskua. TYP-toiminta kuitenkin tehostui kuntakokeilun myötä tehtyjen muutosten jälkeen siten, että asiakasprosesseja on saatu tiivistettyä ja virtaustehokkuutta aiempaa paremmaksi.

Työllisyysshanke VÄYLÄ (ESR, 2021-2023) on osaltaan tuottanut etenkin alle 30-vuotiaille työnhakijoille työelämää suuntaavaa palvelua yhdessä Turun ammattikorkeakoulun kanssa. Väylässä on toteutettu esimerkiksi asiakkaiden yksilöllistä ohjausta työhön ja koulutukseen sekä monipuolista yritysyhteistyötä kuten rekrytointitilaisuuksia ja ryhmätyökokeilun kehittämistä salolaisissa yrityksissä.

Vuosi 2022 on ollut siten poikkeuksellinen, että moni vaikeasti työllistyvä asiakas on päässyt töihin, palkkatuella tai suoraan. Tällaista tilannetta ei ole ollut Salossa vuosikausiin ja tämän suotaisiin jatkuvan edelleen.